

Utbildningsinspektion i Rångedalaskolan och Målsrydskolan, förskoleklass och grundskola årskurserna 1–6

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av rektorsområdet	2
Sammanfattande bedömning.....	2
Bedömning av utbildningsresultaten.....	3
Bedömning av verksamheten	4
Bedömning av förutsättningarna för utbildningen.....	7

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Rångedalaskolan och Målsrydskolan den 9–10 maj 2006. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbsida (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid kommande inspektionstillfälle.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och Rångedalaskolan och Målsrydskolan, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I Rångedalaskolan och Målsrydskolan intervjuades rektorn, elever och lärare. Föräldrar med barn i olika årskurser intervjuades vid ett möte med föräldrar till barn i skolorna i Dalsjöfors kommun. Inspektörerna besökte lektioner i samtliga årskurser. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Beskrivning av rektorsområdet

Rångedalaskolan	Antal elever
Skolbarnsomsorg	35
Förskoleklass	14
Grundskola	73
Särskola	1
Målsrydskolan	Antal elever
Skolbarnsomsorg	60
Förskoleklass	14
Grundskola	114

Rångedalaskolan och Målsrydskolan är ett rektorsområde som tillhör kommunen Dalsjöfors. Skolorna är belägna i naturskön lantlig miljö. Båda skolorna har elever i förskoleklass och i årskurserna 1–6 med integrerat fritidshem. De är om- och tillbyggda. Elever i Rångedalaskolan åker till Dalsjöfors för slöjd- och språkvalsundervisning. Eleverna i Målsrydskolan har hem- och konsumentkunskap och språkvalsundervisning i Dalsjöfors och de åker till Gånghester för att få undervisning i slöjd.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Rångedalaskolan och Målsrydskolan och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga skolförfattningar.

Inspektörerna bedömer att eleverna i Rångedalaskolan samt Målsrydskolan ges möjlighet till utveckling och lärande i den riktning som målen för skolformen föreskriver.

Utifrån intervjuer och observationer under inspektionen kan inspektörerna konstatera att eleverna trivs i skolorna och att de känner sig trygga.

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden:

- Skolornas uppföljning, dokumentation och bedömning av elevernas kunskapsutveckling bör utvecklas till att omfatta samtliga ämnen.
- Målsrydskolans rutiner vid kränkande behandling bör ändras så att vårdnadshavare vid fall av kränkande behandling skyndsamt informeras.
- Elevernas inflytande över sitt lärande bör utvecklas.
- Lärarna bör mer medvetet arbeta enligt riktlinjerna i läroplanen samt öka elevernas medvetenhet om målen för utbildningen.

- Skolan bör förbättra arbetet med uppföljning och utvärdering och göra kvalitetsredovisningen till ett reellt verktyg i skolans kvalitetsarbete.
- Rektorn bör initiera diskussioner om hur undervisningen skall bedrivas utifrån intentionerna i läroplanen och om att utveckla en gemensam kunskapssyn inom skolorna.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast skall åtgärdas.

- Undervisning i svenska som andraspråk anordnas inte för elever som behöver det (2 kap. 15-16 §§ grundskoleförordningen).
- Elevens val erbjuds inte i överensstämmelse med författningarna (2 kap. 19-20 §§ grundskoleförordningen).

Bedömning av utbildningsresultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt målen i skollagen och i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94, avsnitten 2.1 och 2.2.

Inspektörerna bedömer att eleverna i Rångedalaskolan samt Målsrydskolan ges möjlighet till utveckling och lärande i den riktning som målen för skolformen föreskriver.

Utifrån intervjuer och observationer under inspektionen kan inspektörerna konstatera att eleverna trivs i skolorna och att de känner sig trygga. Inspektörerna möter trevliga och öppna elever, som gärna berättar om sin skola och sitt arbete. Eleverna är positiva till sina respektive skolor. De framhåller särskilt att de har bra skolgård, god mat, bra klassrum och att de är snälla mot varandra. De uppger att det sällan förekommer bråk och att om det uppdragas fall av mobbning tar personalen tag i problemen direkt. Eleverna i Målsrydskolan berättar att det är allas ansvar att vara en bra kamrat och att vara uppmärksamma på om någon kamrat inte har det bra i skolan. Eleverna i de båda skolorna deltar i klassråd och elevråd. I Målsrydskolan är elevrådet mycket aktivt och eleverna i Målsrydskolan tycker att elevrådet fyller en viktig funktion i skolan.

Elevernas kunskapsutveckling följs upp på olika sätt, exempelvis med hjälp av läsutvecklingsschema, diagnoser och nationella prov. I samtliga klasser har eleverna individuella utvecklingsplaner. Dessa tar huvudsakligen upp ämnena svenska, engelska och matematik samt social utveckling. I skolorna finns så kallade checklistor i ämnena svenska, matematik och engelska. I någon klass har läraren konkretiserat de nationella kursplanemålen i matematik i form av en cirkel, för att för elever och föräldrar kunna visa på elevernas kunskapsutveckling och för att ha som underlag då den individuella utvecklingsplanen skrivs. Kunskapsuppföljningen i övriga ämnena är inte systematiserad i skolan varför måluppfyllelsen i dessa ämnen, i relation till de kunskapsmål som anges i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94) och i kursplanerna, inte går att utläsa i den dokumentation som skolan redovisat. Inspektörerna bedömer att skolornas uppföljning av elevernas kunskapsutveckling bör utvecklas till att omfatta samtliga ämnen.

Resultaten på de nationella proven för årskurs 5 visar år 2005, att av 11 elever i Rångedalaskolan uppnådde 10 elever målen i svenska, 9 elever målen i matema-

tik och 8 elever målen i engelska. År 2006 är motsvarande resultat i Rångedalaskolan att av 12 elever uppnådde samtliga målen i svenska, 11 elever målen i matematik och 10 elever i engelska.

Resultaten på de nationella proven för årskurs 5 i Målsrydskolan visar år 2005, att av 23 elever uppnådde 21 elever målen i svenska, 20 elever målen i matematik och 22 elever målen i engelska. Motsvarande siffror år 2006 är att av 20 elever uppnådde alla målen i svenska, 19 elever målen i matematik och 18 elever målen i engelska. Det är enligt lärarna inga större skillnader mellan pojkars och flickors resultat.

Lärarna i de båda skolorna är nöjda med resultatet, men arbetar med att nå en högre måluppfyllelse och anser det är viktigt att tidigt sätta in stödåtgärder när så behövs. Lärarna framhåller också att arbetet med elevernas språkutveckling enligt Bornholmsmetoden och med läsprojekt där specialpedagogen varit delaktig nu börjar ge resultat.

Bedömning av verksamheten

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet i det inre arbetet; innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen; individanpassning och stöd; utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning; kvalitetssäkring och förbättringsarbete; skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanerna och i andra författningar för respektive skolform.

Arbetsmiljö och delaktighet

För att skapa en trygg miljö arbetar skolorna förebyggande mot mobbning och kränkande behandling med hjälp av kamrattstödjare. Dessa får gemensam utbildning varje läsår. I skolorna anordnas också så kallade kompisdagar. Inspektörerna upplever kamrattstödjarna som stolta och medvetna om sin roll. I Målsrydskolan har de yngre eleverna faddrar, vilket de upplever som positivt. I skolorna finns gemensamma regler. I Målsrydskolan reviderar elevrådet reglerna inför varje läsår. I Rångedalaskolan är reglerna inte lika tydligt synliga i skolan och eleverna är inte helt klara över vilka regler som gäller.

Skolverket vill uppmärksamma skolan på att det från och med den 1 april 2006 råder ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever (SFS 2006:67). Den nya lagens ändamål är att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. Skolan är skyldig att bedriva ett målinriktat arbete för att främja dessa ändamål och bland annat se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje skola och förskola. I planen skall åtgärder redovisas och den skall följas upp varje år. Vid inspektionstillfället har Rångedalaskolan och Målsrydskolan ett handlingsprogram mot kränkande behandling i enlighet med Lpo 94. Av programmet i Målsrydskolan framgår dock inte att berörda föräldrar skyndsamt skall informeras vid fall av kränkande behandling. Inspektörerna förutsätter att skolan reviderar planen i enlighet med bestämmelserna.

Eleverna deltar i klassråd och elevråd. I klassråden tar eleverna upp hur veckan har varit och förslag till förändringar i skolan. Dessa förslag tar de sedan med sig till elevrådet. I Målsrydskolan är elevrådet mycket aktivt och eleverna har genomfört ett arbete för att skapa en svordomsfri skola.

Enligt skolornas arbetsplaner skall eleverna ha inflytande över sitt lärande efter ålder och mognad och få delta i planering av undervisningen. Inspektörernas intryck utifrån klassrumsobservationer och intervjuer är dock att de yngre i större utsträckning är delaktiga i sitt lärande än de äldre eleverna. De äldre eleverna framför att det skulle vara roligt att få vara med och planera innehållet i undervisningen. Eleverna berättar att de har eget arbete på olika sätt. Exempelvis skriver läraren på tavlan vad de skall arbeta med och en del elever har planeringsbok. Eleverna får, utifrån planeringen, välja i vilken ordning de skall genomföra arbetet. När de är klara med detta arbete får de välja mer fritt. Några elever berättar också att de ibland kan få välja egen forskning, då de får välja vad de vill lära sig mera om. De kan också vid vissa tillfällen få välja hur de vill arbeta. Enligt intentionerna i Lpo 94 skall elevernas möjlighet till inflytande utvecklas så att eleverna i högre grad, och efter ålder och mognad, får inflytande över sitt lärande. Undervisningen skall bedrivas så att eleverna, genom att delta i planering och utvärdering av den dagliga undervisningen, kan utveckla sin förmåga att utöva inflytande och ansvar. Inspektörerna bedömer att elevernas inflytande över sitt lärande bör utvecklas i de båda skolorna.

Innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen

I skolorna är de yngre eleverna organiserade i åldersintegrerade klasser där samverkan sker med förskoleklasserna. Fritidshemmen är integrerade i skolorna och personalen i arbetslagen samverkar och tar vara på de olika pedagogernas kompetenser. Eleverna i förskoleklasserna ges möjlighet till lärande genom lek och de yngre eleverna i skolorna får arbeta i olika grupperingar och med varierande arbetssätt. Under inspektionstillfället förbereder de yngre eleverna i Målsrydskolan en temadag kallad gammaldags skoldag. I Rångedalaskolan är eleverna organiserade i åldershomogena klasser i årskurserna 4–6 och i Målsrydskolan i årskurserna 3–6. De äldre eleverna i skolorna får också arbeta på olika sätt exempelvis med naturstudier och dramatiseringar, men inspektörerna ser också exempel där eleverna arbetar med mindre meningsfulla uppgifter. De får skriva av texter och göra så kallade ifyllnadsövningar. Undervisningen genomsyras således inte helt av den kunskapssyn och syn på lärandet som uttrycks i läroplanen.

Utifrån de klassrumsobservationer och intervjuer inspektörerna gör är intrycket att eleverna endast i liten omfattning är medvetna om målen i läroplanen och de nationella kursplanerna. Under inspektionen ser inspektörerna inte några mål uppsatta i klassrummen och inte hur kursplanemålen används vid planering av arbetet. Lärarna berättar att de själva i sina planeringar använder sig av kursplanemålen, men att de tycker det är svårt att tydliggöra detta för eleverna. Målen är således inte synliga i det dagliga arbetet. I Lpo 94 anges att skolan skall klargöra för eleverna vilka mål utbildningen har. När undervisningen planeras utifrån de nationella kursplanernas mål att stäva mot samt mål att uppnå ökar elevernas möjligheter att bli delaktiga i utbildningen och att förstå vilka kunskaper den skall leda till.

Inspektörerna bedömer att lärarna mer medvetet bör arbeta enligt intentionerna i läroplanen och de nationella kursplanerna samt öka elevernas medvetenhet om målen för utbildningen.

Individanpassning och stöd

Rångedalaskolan och Målsrydskolan har regelbundna möten för elevhälso- teamen där kommundelens specialpedagog, skolsköterska samt rektorn deltar. Skolorna har rutiner för att tidigt upptäcka och arbeta med elever i behov av särskilda stödåtgärder. I förskoleklassen testas elevernas språkutveckling av specialpedagogen. Specialpedagogen handleder lärarna vid behov och elever i behov av särskilda stödåtgärder får stöd på olika sätt av lärarna i arbetslaget. Åtgärdsprogram skrivs.

Utvärdering av lärandet

Utvecklingssamtal genomförs varje termin då den individuella utvecklingsplanen skrivs. I kommundelen finns en gemensam utformning av den individuella utvecklingsplanen. Den gemensamma mallen har rubriker för elevernas starka sidor och prioriterade förbättringsområden. Få elever kan vid samtal med inspektörerna berätta om vilka mål som skrivits vid utvecklingssamtalen och flera elever berättar att de skall arbeta vidare som förut. Målen i den individuella utvecklingsplanen hålls inte aktuella för eleverna och målen används inte för eleverna på ett tydligt sätt vid planeringen av skolarbetet. I en klass har eleverna emellertid sina mål i sin planeringsbok i form av en blomma de sedan färglägger, allt eftersom de når målen och i någon klass får eleverna arbeta med målen i den individuella utvecklingsplanen under en lektion på fredag eftermiddag. Inspektörerna vill dock väcka frågan om inte den individuella utvecklingsplanen skulle kunna utvecklas genom att tydligare fokusera på kortsiktiga och långsiktiga mål för elevens fortsatta arbete.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Enligt förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m. skall varje skola årligen upprätta en kvalitetsredovisning som innehåller en bedömning av i vilken mån de nationella målen för utbildningen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta för ökad måluppfyllelse. Rångedalaskolan samt Målsrydskolan upprättar årligen en skriftlig kvalitetsredovisning som ett led i uppföljningen och utvärderingen av verksamheten. Skolans kvalitetsredovisning är uppbyggd enligt en gemensam modell i Borås kommun. Där framgår måluppfyllelsen gentemot läroplanen och målen i skolplanen för Borås kommun samt vilka åtgärder som skall vidtagas. Som underlag görs en gemensam utvärdering i arbetslagen i juni varje år då lärarna utvärderar utifrån Skolverkets skattningsverktyg BRUK. Kvalitetsredovisningen 2005 tar upp flera förbättringsområden exempelvis elevinflytande och portfolio. Utifrån de olika förbättringsområdena väljer arbetslagen att arbeta med några av dem under året. Lärarna berättar emellertid att de sällan följer upp utvecklingsområdena under året. Inspektörerna bedömer att skolan bör förbättra arbetet med uppföljning och utvärdering och göra kvalitetsredovisningen till ett reellt verktyg i skolans kvalitetsarbete.

Ledning och intern kommunikation

I skollag och läroplan framhålls att rektorn skall ha pedagogisk insikt, samt att rektorn har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen. Rektorn i Rångedalaskola och Målsrydsskolan har lång skolledarerfarenhet och har gått den statliga rektorsutbildningen. Eleverna känner till vem som är deras rektor. Enligt lärarna är rektorn lyhörd och öppen för de förslag till utveckling som lärarna initierar. Lärarna efterlyser emellertid gemensamma pedagogiska diskussioner. Skolans uppdrag är enligt Lpo 94 att främja lärande och det förutsätter en aktiv diskussion om kunskapsbegrepp och om vad som är viktig kunskap, idag och i morgon och om hur kunskapsutveckling sker. Inspektörerna bedömer att rektorn bör initiera diskussioner om hur undervisningen skall bedrivas utifrån intentionerna i Lpo 94 samt om en gemensam kunskapssyn inom skolorna.

Bedömning av förutsättningarna för utbildningen

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildning, personal samt läromedel, pedagogiska material och utrustning. Bestämmelser finns i bl.a. skollagen.

I Dalsjöfors kommun del sker elevens språkval i årskurs 6. De får då under cirka fyra veckor per språk prova på språken spanska, tyska och franska. Enligt kommunens timplan har eleverna slöjd från årskurs 3 och engelska från årskurs 4. Rektorn tillser att eleverna får den garanterade undervisningstiden och kontrollerar utlagd tid. Skolorna har rutiner för att inventera behov av modersmålsundervisning och eleverna erbjuds modersmålsundervisning i önskad utsträckning. I skolorna erbjuds inte undervisning i svenska som andraspråk för de elever som är i behov av detta. De får däremot stöd på annat sätt. Enligt rektorn köper skolorna undervisning i svenska som andraspråk terminsvis vilket blir dyrt då de asylsökande eleverna ofta är kortare tid i skolorna. Inspektörerna bedömer att undervisning i svenska som andraspråk skall anordnas för elever som behöver det.

I den nationella timplanen anges ett visst antal timmar för elevens val. Undervisningen syftar till att fördjupa och bredda elevens kunskaper i ett eller flera ämnen. Eleverna i Rångedalaskolan och i Målsrydsskolan erbjuds elevens val på olika sätt. I Rångedalaskolan har eleverna elevens val från och med årskurs 4, då de får välja vad de vill arbeta med. I Målsrydsskolan är en del av eleverna osäkra på om de har elevens val och andra berättar att de under elevens val får arbeta med uppgifter de inte är klara med. Inspektörerna bedömer att skolorna skall utveckla elevens val så att alla elever erbjuds detta och har möjlighet att fördjupa sig i ett allsidigt urval av ämnen.

Samtliga lärare är behöriga och de flesta lärarna undervisar till största delen i de ämnen de är utbildade för. Välutrustade skolbibliotek finns och bokbuss kommer var fjortonde dag.

Enligt rektorns uppgifter är lärartätheten läsåret 2005-06 i Rångedalaskolan 6,9 lärare på 100 elever och i Målsrydsskolan 7,1 lärare på 100 elever.

Lokalerna är rymliga och väl anpassade till verksamheten. Det finns tillgång till grupprum och andra extrautrymmen.

Inspektörernas bedömning är att eleverna har tillgång till böcker, skrivmaterial och andra hjälpmedel som behövs för en tidsenlig utbildning och för att nå de nationella målen.

Utemiljön är stimulerande för lek och utevistelse under såväl rasttider som lektionstid. Målsrydskolan har en skolskog, ett skogsområde där de bedriver naturstudier.

Fritidshemmen är öppna från kl.6.00 till kl.17.30. Eleverna är indelade i grupper om cirka 28 elever per grupp. Under fritidshemstiden får eleverna välja aktivitet efter intresse. Det kan vara gymnastik, drama, bild, bakning m.m. De barn som är i behov av fritidshemsplats får det i skolornas fritidshem upp till och med 12 års ålder. De flesta eleverna slutar efter årskurs 3.

Gemensamt i kommunen har anordnats kompetensutveckling i individuella utvecklingsplaner och utbildning i specialpedagogik. Personalen efterlyser en kompetensutvecklingsplan utifrån de utvecklingsbehov som framkommer i kvalitetsredovisningen.

Inspektörerna bedömer att eleverna i Rångedalaskolan samt Målsrydskolan har förutsättningar att nå målen i läroplanen och de nationella kursplanerna.

Datum	Ort
2006-12-07	Göteborg

Eva Wallentin
Karin Widlund